

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 69. ANUL XIII.

Telegrafu' este de doua ori pe sepe-
man.. joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditu-
ra oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'ta prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu' prenumerati-
unei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu an
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu' cu litere
mici, pentru o don'a ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 2/14 Septembrie. 1865.

Cuventulu' Rev. D. Timoteiu Cipariu.

Vicepresiedintelui Asociatiunei transsilvane,
la deschiderea adunarei generale din Abrudu in 16/28 Aug. 1865.

Preastimati domni si frati!

Asiu fi doritu din to'ta anim'a, ca si cu ocaziunile de mai
nainte, nunumai eu, ci noi cu totii cati ne aflamu acum si ne
aflaramu la adunarile cele mai deaprope trecute: ca Preavene-
ratulu' Presiedinte alu acestei Asociatiuni sa se fia potutu a-
fla in mijloculu' acestei stralucite adunari, spre a o conduce cu
to'ta energi'a indatinata si cu to'ta insuflitrea, ce scie insu-
fla in animele tuturor, si a nu lasa si acum, a 3-a ora, a-
cesta sarcina atatu de grea pe umeri asi'a de nepotinciosi, si
mai alesu in momentele, candu si acum amu de a suferi din
partea unoru schimbari aprice in sanetate-mi, si abia cutezai
a pleca intr'o caletoria asi'a de lunga si molesta pentru celu
patimasiv, spre implinirea unei obligatiuni atatu de importante.
Insa si acum, atatu ostenele puse in caus'a ierarhiei sele, catu
si alte acte oficiose, nu lasara pre Escel. Sea, precum avu bu-
nătate a-mi scrie, nici cu acesta ocaziune a ocupá acestu sca-
unu, la carele si a dou'a ora l'a chiamatu increderea generala
a adunarilor Asociatiunei. Insa pre catu mi este de mare
parerea de reu a mea si a no'tra a tuturor pentru absentia
Esc. Sele, pre atatu-mi este de mare si bucuria de alta par-
te, ca Domnedieu, bunulu' parinte alu nostru tuturor, ne-a
adunatu iarasi la unu locu, ca sa ne consultamu si mai incolo
de afacerile Asociatiunei no'tre, si despre mijlocele, ce suntu
a se lua pentru de a inainta scopulu' acestei'a: literatur'a si
cultur'a nationala. Caci deca scopulu' e asi'a de mare, si cu
atatea greutati impreunatu, precum fia-care din noi simte si
scie, si deca acestu scopu e atatu de comune pentru to'ta na-
tiunea romana nunumai din patri'a no'tra, ci si mai departe,
fiindca rezultatele si consecuintele ori caroru intreprinderi nici
odata nu remanu restrinse la cerculu', pentru care s'a intre-
prinsu, ci totdeun'a si intindu undele sele giuru impregiuru in
to'te partile, atunci si nevointi'a no'tra, zelulu', nepregetarea,
inca se cade sa fia comuna, a tuturor, din to'ta anim'a, cu
to'ta caldur'a, si din to'te poterile; pentru ca rezultatele mari
nu se potu castigá cu poteri mici, si causele nationali, ori de
ce natura sa fia, nunumai politice, ci si cele literarie si cele
de cultura, suntu totdeun'a cause gigantice, care nu le potu
duce in efectulu' priimirei, pregatitorii de avere si de activitate
si barbati cu energia si promti la ori ce sacrificiu catu de
mare sa fia.

Ca Presiedinte in or'a de acum asiu ave obligatiune, de
a da celu putinu o repede idea despre progressulu', ce a fa-
cutu Asociatiunea no'tra in respectulu' inaintarei literaturii catu
si alu culturii nationali—, insa acesta idea, credu eu, ca fia-
carele dintre noi va poté sa si o faca insusi din raportulu' ac-
tivitatei comitetulu' centrale in decursulu' anulu', ce acum'a se
incheia. Ear deca cumva ide'a, care va sa si o formeze ci-
ne-va in acestu respectu, nu va respunde deplinu acceptarei
interne a sele, asiu roga sa se iee in consideratiune, si ce amu
disu mai susu despre rezultatele mari, dupa ce poterile As-
sociatiunei no'tre atat'a suntu de mici, catu e de mirare,
cum amu si cutezatu a ne apuca de scopuri asi'a de inalte cu
poteri si mijloce atatu de micio're.

A venitu tempulu, credu eu, in care mai cu multa seriosi-
tate sa consideramu momentositatea intreprinderii no'tre, sa
ne scuturamu ori din letargia ori din nepasare, sa lasamu
nou sboru spre a da aripi Asociatiunei intru scopurile ei,
pentruca a o lasa sa stagneze si sa se innece in nepotintiele
si neaverea ei, aru fi lucru prea tristu si pecatu forte mare.

Semnele precurgato're insa-mi dau inima sa sperezu, ca
adunarea de acumu va sa faca epoca noua in analele Asoci-
atiunei no'tre. Deo cerulu, ca acestu locu classicu' alu ve-

chiloru nostri parinti sa insuflé in inimile no'tre ale toturo-
ra spiritulu' acelu' poporu mare, carele in to'te partile lumei,
unde au petrinsu cu bratiulu' loru celu vertosu, au introdusu
si cultur'a impreuna cu literatur'a romana.

Adaugu salutarea mea cea mai cordiala atatu catra Ven.
Adunare generala, catu si in numele acesteia catra prea dem-
nii cetatieni ai loculu' acestu'a, cari ne-au cuprinsu cu atat'a
cordialitate fratiésca si ospitalitate rara.

Totdeodata dechiaru siedinti'a adunarei generarie de
deschisa.

Ce mai dicu diuariele?

Tactic'a barbatiloru de statu magiari, pan' acum acope-
rita in velulu' secretulu', astadi se vede in to'ta estensiunea ei.
Pecandu lumea se accepta, ca va sa se conchiame diet'a un-
gara, ca aceea va ncepe indata negociatiunile cu imperiulu
pentru cestiunea dreptulu' de statu etc, pe atunci barbati de
statu unguri au apucatu a desfasura ghemulu' dintr'alta parte.
Ei judeca si concheia asi'a: Diet'a ungara se va conchiama,
dar inainte de a ncepe lucrările sele, trebuie sa fia intréga,
caci in tregitate a este un'a din calitatile ei nedispensa-
bile; spre a fi insa intréga, trebuie sa iee parte la dens'a si
ablegatii Transsilvaniei, ca ai unei parti intregitoare ai rega-
tulu' Ungariei. Deputatii acestia transsilvani insa numai in
diet'a transsilvana se potu alege; prin urmare mai înainte
trebuie conchiama diet'a transsilvana, carea conchiama-se
pe bas'a lezei din 1848 de siguru se va pronuncia pentru u-
niunea cu Ungaria, va alege deputatii sei pentru Pest'a si
se va inchide. Va sa dica: cestiunea ungara se ncepe cu ce-
stiunea transsilvana.

De aceea diet'a transsilvana, ce are a se conchiama in
curendu, este pusa acum in proscenulu' desbateriloru jurnalisticé,
si unele din cele mai esentiale intrebări, ce se punu, suntu: ca
ore ce voru face Romani si Sasi fatia cu acesta dieta? Ore
deplini-se-va uniunea? si ce urmari va ave ea pentru posi-
tiunea imperiulu' intregu?

„Debatté“— cunoscut'a foia magiara in limb'a ger-
mana— are cea mai buna sperantia, ca atatu Romani catu si Sa-
sii voru alege si voru intrá in dieta. Ea scrie: „P. n. deci-
siuni in afacerea transsilvana au urmatu. Emisele
regesci au si-mersu la Guberniu la Clusiu. Acelea numai dupa pu-
blicarea in Guberniu voru strabate in publicu. Pan' atunci potu
sa mai treca 3—4 zile.

Faimela latte cu atat'a zelu din partea amiciloru nostri
centralistici, dupa cari Romani de dincolo de Királyhago aru
fi hotaritu, a nu tramite deputati la fiitorea dieta transsilvana,
credemu ca voru remane numai faime. Noue ni se pare ca
avemu cuventu a spera, ca inteliginti'a romana se va apuca
de acesta cestiune cu acea minte asediata si cu acea placa-
bilitate, carea e de lipsa de to'te partile, deca e sa ne succeda
a esi din miseri'a politica. O notabilitate romana se dice ca
s'aru fi declarat: „Noi simtumu miserabilitatea acestoru im-
pregiurari intocmai ca si Magiarii si Secuii, macarca acestia
pare ca credu, ca noi ne aflamu intr'ensele bine de minune.
Noi vomu dovedi, ca vomu cu seriositate placabilitatea si cre-
area de referentie statornice. Ne place a spera, ca Magiarii
si Secuii nu ne voru remane datori cu aceea doveda din
partea loru.“

Sciri totu asi'a de mbucurato're vinu din Sasime. In epi-
stola unei personalitati de acolo forte cu influentia se dice:
„Poteti fi incredintiati, ca inteleginti'a independente a tuturor
natiuniloru no'tre nu este de credinti'a aceea, ca candu aru
fi periculosu pentru imperatu si imperiu, deca fiii aceleiasi tieri
in fine si-voru aduce aminte, ca suntu frati, si voru face ca-
petu certe indelungate.“

Pentru alegerile din Transsilvania trebuiescu optu septe-

mâni. Déca dar conchiamarea va urmá in 10 ale aceste luni, diel'a se va aduná in cele d'antáiu dile ale lui Novembre.

Patrusprediece dile dupa publicarea hartiei de conchiamare pentru diet'a transsilvana are sa urmeze conchiamarea dietei ungare, fiindca dela conchiamare pâna la deschiderea dietei trebuie sa tréca ce-va preste 10 septemâni, asiá reprezentanti'a ungara a tieriei póte incepe siedintiele sele la mijloculu lui Decembre, va sa dica o luna dupa deschiderea dietei transsilvane. —

„Ost-Deutsche Post“ vorbindu despre argumentá-rile „Debattei“, le combate din tóta puterea. „Nu vomu vorbi dice mai pe largu despre acésta violentia (adeca uniunea), cristalisata in forme legale la parere. Dorimu nmmai, cá acelesi tinte reapucate sa nu aiba dinainte-le aceleasi câli semnate cu urme nesterse de sânge. Asiá numit'a lege de uniune de multu este discutata si judecata. Aru fi celu mai neferic'u lucru pentru monarchia si coróna, déca pre elotii (sclavii) de sute de ani, pre Români, ce numai prin diplom'a din Octobre si constitutiunea din Februaru, va sa dica prin imperiu au ajunsu la positiune de dreptu, pre Români, d'icu, acésta massa de putere primitiva, amu voi a-i predá de nou suprematiei magiare. Cáci uniunea este domnirea Magiarilor; uniunea dá Ungurilor maiortatea in Transsilvani'a, de óre ce populatiunea ungara din Ungari'a si Transsilvani'a se contopese atunci intr'un'a; atunci apoi ce au Români de asceptatu? O fóia magiara dice inca de acum, ca Ungurii n'aru avé nimicu in contr'a priimirei Româniloru cá natfune legala; in sa pentru ce acésta priimire, dupace legile din 1848 au proclamatu egalitatea legei? Ast'a nu e ironia, ci vorbitu seriosu. Se facu dara provocári la acele legi, contr'a câror'a Români s'au aperatu cu tóta puterea lor! In modulu acest'a se pregatescu Magiarii inca de acum, pana candu inca n'au ajunsu in Transsilvani'a la putere, a mplini „dreptele dorintie ale Româniloru si Sasilor!“ Bine, Transsilvanenii au avutu ocaziune de ajunsu, a studiá in viét'i'a moderna in modu practic, ce va sa dica „credinti'a punica.“ Dieu lor nu le e doru a continuá studiele aceste.

Dar chiaru si la casulu acel'a-ce nu se nimerese — candu lagea pentru uniune aru fi neatacabila, póte-se realisa fára octroire? Conducatorii de astadi insisi sacrifica legalitatea uniunei, recomandandu o dieta transsilvana separata cá compromissu pentru transitiune. Ei dara insisi calca pe terenulu octroiriloru.

Pentruca déca terenulu din 1848 este neconditionatu legalu, apoi ori ce dieta transsilvana in forma este nelegalá; ear déca statulu din 1848 nu se póte acceptá cu un'a cu doue, apoi ini ntiesulu continuitáti de dreptu transsilvanu esista numai o dieta pe bas'a articuliloru de lege din 1791. Si'n adeveru se pare, ca Cancelari'a aulica pentru unu momentu a fostu la 'ndoiela, ca óre in dilem'a acést'a a dreptulni sa nu se hotarésca pentru statulu din 1847? In fine in sa se pare ca au invinsu statulu din 1848. Ear déca dd. Majláth, Kemény, Mikó, Apor etc. — despre d. Cancelaru aulicu Contele Haller, spre mirare, nu se face pomenire nicari'a; Gubernatorulu d. e. transfere guberniulu dela Sabiu la Clusiu, fára de a'ntrebá mai inainte pre d. Cancelariu de curte; — déca dd. acesti'a sunt de parere, ca ori cum nu se mai póte infatisia lunei inca odata teatrulu dietei din anulu 1847 cu stabulu generalu eschisivu ungurescu nobilu, apoi fiacare dieta, care se abate cu o iota dela acele legi din 1791, care d. e. admite la representare si pre confessionalii greco-orientali si pre nenobili din comitate, este nelegala, afara inca de aceea, ca mai nainte aru trebui reconstituitu guberniulu legalminte si aru trebui suspendatu mai nainte si tribunalulu supremu transsilvanu infintiatu de curendu cu sanctiunea Maiestáti Sele.

Ear déca diet'a e sa fia si trebuie sa fia octroita, pentru-ce sa ceremu dela Maiestatea Sea o octroire noua? Déca dominéza legea necessitáti, apoi si o dieta noua nu póte ajunge valóre mai mare de dreptu, fiindca si ea trebuie sa fia octroita. In pamentulu legalitáti stricte — ce 'ntiegegi voi (Magiarii) printr'ens'a — nu veti poté resadi nici candu o dieta transsilvana. Nici legalitatea dietei ungare, nici a celei transsilvane nu este conditionata prin uniune. Acést'a e nedisputabile. Asiá dara josu cu masc'a legalitáti, — si ceea ce sunteti, cutezati a si pare! —

„Neues Fremdenblatt“, cautandu mai de aprópe la cestiunea transsilvana, afla, ca aceea n'aru fi tocmai asiá greu de descurotu. Ungurii, dice ea, stau pe bas'a dreptulu lor; o parte essentiala a acestui dreptu e legea de uniune din 1848. Déca ministeriele eventuale nu s'aru fi departatu din cause de oportunitate dela calea legala, uniunea Transsilvaniei n'aru fi devenitu nici candu obiectu de certa intre popórele dincolo de Lait'a. (Dar la 1848? Red.) Popórele slavo-germane n'aru avé lipsa a se intrepune in acésta cauza pâna atunci, panacandu prin uniune s'aru vedé sfasiata constitutiunea austriaca. Acést'a in sa nu o va nici uniunea (? Red.); si apoi deocamdata stámu numai acolo, ca sa se intre-

be diet'a transsilvana, déca va ori nu va uniunea cu Ungari'a; alt'a e 'ntrebarea, ca óre decretá-va diet'a uniunea cu Ungari'a. (N. Frdb. despre acést'a nu se va mai indoi, déca va aflá, ca alegerile au a se face pe temeulu legei electorale din 1848. Red.) Fói'a acést'a, din punctu de vedere imparzialu, nu vede resarindu nici unu periculu din uniune, numai sa tramita diet'a din Pest'a deputati la Reichsrath. (Eftina politica! Red.) —

Din voci romanesci in privinti'a alegeriloru cea d'antáiu ni se pare a fia dlui B. in G. a z. Tr., care dice, ca inteligintii români, cu cáti DLui au avutu ocaziune a se intalni, sunt de parerea aceea, ca Români numai pe bas'a legei din 1863 sa aléga deputati dietali, pe bas'a altei'a nu!

Si noi, incátu amu avutu ocaziune a audí parerile dintre Români, credemu, ca ei dupa legea din 1848 nu voru alege.

Protocolulu

Conferintieloru invetiatoresci din archidieces'a gr. or. a Transsilvaniei, Protopopiatele Sighisiórei si alu Palosiului tñute in Sighisióra in localitatea scólei gr. or. in 23 si urmatórele dile ale lunei lui Augustu 1865.

Conferinti'a I. din 23 Augustu a. c. ante de prândiu, se deschise din caus'a intardiárei mai multoru invetiatori la 10 óre prin PP. Cinstiele Sele Parintele Protopopu gr. or. Zacharia Boiu alu Sighisiórei, si Parintele Administratoru Prot. alu Tract. Palosiului Ioann Gheaj'a, si inca vr'o cáti-va preoti din ambele tracte au participatu la conferintie pâna in fine. Celu d'antáiu dupace s'au insinuat totii invetiatorii in list'a de conscriere aici alaturata /, tñu o cuventare potrivita scopulu adunári; dupa aceea se citi din partea Par. Adm. Ioann Gheaj'a circulariulu Inspectoratulu supr. Scolare de sub N. Scol. 33. de dato Sabiu 1 Iuliu a. c. 1865.

Dupa aceea sa trecú la alegerea de comissariu locotinatoru alegendu-se unanimu Invetiatorulu primariu din Sighisióra Ioann Ciceiu; la acésta alegere au pasitu Invetiatorii ambeloru tracte din acelasiu punctu de vedere, cáci ca disulu invetiatoriu au ocupatu postulu acest'a de mai multe ori nu numai in conferintiele tractuale invetiatoresci; ci si din partea Inspectiunei supreme scolare au fostu insarcinatu cu conducerea astorufelu de conferintie.

In fine dupa acésta alegere s'a facutu din partea Comissarulu locotinatoriu conscrierea invetiatoriloru ambeloru tracte susu mentiuante, dupa a câroru finire fiindu tempulu inaintatu la 12¹/₄ sa terminá conferinti'a prima, enunsiandu-se cea urmatóre pe la 2 óre dupa amédi. —

Conferinti'a a II din 23 Augustu (dupa amédi) la 2¹/₄ óre readunandu-ne iarasi in sal'a destinata, s'a cantatu „Bine esti cuventatu Christóse Domnedieuulu nostru;“ dupa aceea s'au pusu din partea Comissarulu locotinatoriu sub desbatere Instructiunea anului 1864 incependu-se Conferinti'a dela §-fulu alu 4-lea. —

La punctulu d'antáiu alu acelui §fu au participatu la desbatere mai multi invetiatori, dovedindu din destulu, ca unii au datu punctulu acestui'a intielesulu celu adeverat, si asiá pertractandu-se tóte punctele §-lui alu 4-lea dovedindu partea cea mai mare a Invetiatoriloru ambeloru tracte destula activitate.

Dupa aceea s'a pasitu la §-ulu alu 5. din Instructiune. Despre metodulu de a introduce pre copiii in scriere si citire.

Punctulu I lu definéza invetiatorulu din Zoltanu Gregorie Trifu, aretandu ca invetiatorulu póte deprinde, pre elevii in-tru canóscerea „literiloru“ prin intuitiunea deferiteloru lor forme, si a esercitiului prin formarea cu degetulu in aeru, si cu acestea fiindu tempu inaintatu la 5 óre s'a terminatu conferinti'a denumindu-se din partea Comissarulu locotinatoriu cáte doi invetiatori din fiacare tractu pentru tñnera straneloru la bisericá; asijderea totu cáte 2 din fia-care tractu s'a denumitu pe diu'a urmatóre la utrenia, enunsiandu-se cá conferinti'a urmatóre pe mâne la 9 óre.

Conferinti'a a 3-a in 24 Augustu de diminéti'a.

La 6 óre ale diminétiiei adunandu-ne totii invetiatorii in bisericá s'a sevarsitu sânt'a Liturgia, carea s'a terminatu la 8¹/₄ óre, dupa aceea facendu-se o pauza de ³/₄ de óra, dupa care restempu apoi ne readunaremu iarasi in sal'a destinata; unde numai decátu s'au continuatu mai departe conferirea §lui 5 din Instructiune.

La punctulu alu 2-lea alu acestui §fu e provocatu invetiatorulu Ioann Prosteanu, carele da unu respunsu de totu dubiu. Mai departe la punctulu 3 si 4 respunde invetiatorulu Iliá Manzariu aretandu in cátu-va ca care aru fi trasurile fundamentale ale scrierei. La punctulu alu 5-lea se nascú o desbatere infocata facendu-se 3 propuneri:

a) invetiatorului din Bundorfu Teodoru Hiristu, carele e de parere ca la scoterea literelor din liniile invetiate pâna aci aru face dupa parerea sea trasuri pregatitoare in modulu urmatoriu „ / / n. „ Propunerea acést'a nefiindu spriginita nu se priimesce.

b) Propunerea invetiatorulu Dimitriu Lapedatu, carele e de parere ca pentru usurare sa se faca „ i „ câtu se pôte de simplu cam asiá „ i „

c) a invetiatorului Grigoriu Trifu, carele aru dori cá dupa ce s'au deprinsu baietii cu trasurile fundamentale ale scrierii sa se faca „ i. „ Acést'a propunere, de-si n'au fostu sprijinita de toti invetiatorii, s'a recomandat din partea comissarului locotinatoriu a se priimi propunerea invetiatorului Trifu.

Cu acestea fiindu tempulu inaintatu 12¹/₂ ore sa termina Conferinti'a, enunsiandu-se urmatorea pe 2 ore dupa prândiu.

Conferinti'a a IV-a dupa amedi. —

La tempulu prefriptu adunandu-ne toti iarasi in sal'a destinata, s'au cantatu „ Bine esti cuventatu. „ apoi s'au continuatu mai departe conferirea asupr'a §-ului 5 punctulu 6, la care raspunde Nicolau Grasea din Hendorfu, fara a-lu precisá de ajunsu; si asiá definéza invetiatorulu Porau punctulu ala 6-lea si urmatorele din §-ulu 5 de ajunsu.

Dupa acést'a s'a trecut apoi la §-ulu 6 din Instructiune, la care au participatu mai multi invetiatori cu destulu interesu. Cu acestea se termina acést'a conferintia la 5 ore, enunsiandu-se urmatorea pe mâne la 9 ore dupa finirea serviciului domnediescu.

Conferinti'a a V-a 25 Augustu de dimineti'a, la 6 ore ale diminetii adunandu-ne toti in sânt'a biserica, unde s'a celebratu sânt'a Liturgia din partea D. Parochu si Professoru la Institutulu archidiecepsanu Zacharia Boiu, carele dea rendulu ne-au cercetatu Conferintiele.

Durandu serviciulu ddiiescu mai pâna la 9 ore ne readunaramu punctu la 10 ore in sal'a destinata punendu-se sub desbatere §-fii 7 si 8. din Instructiune. Erá unu ce placutu a ascultá, ca câtu de activi s'au purtatu mai multi invetiatori din ambele tracte si cu deosebire la §-fulu 7 despre Computu. —

Acést'a conferintia au duratu pâna 2¹/₂ dupa prândiu. Deci aflandu-se mai multi invetiatori de o departare de mai multe mile de locuinti'a lor; rogara pre Prea Cinstiele sale dd. presiedinti si pre D. Comisariu locotinatoriu a se terminá Conferintiele acéstee pentru astadata, cu aceea dorire ca in decursulu anului viitoriu scolariu sa ne mai reintalnimu iarasi.

Dupa aceea sa tinu din partea Comissarului locotinatoru o cuventare de incheiare in sensulu §ului ala 15. din Instructiunea pentru comissarii scolari din anulu 1863. In fine invetiatorulu din Danésiu Ioachimu Porau multiami Comissarului locotinatoru pentru prudint'a conducere a acestoru conferintie.

Pecandu erá chiaru sa ne despartim, face D. Protopopu Zacharia Boiu atenti pre invetiatorii, ca remané-va pedéps'a dictata din partea Conferintiei anului trecut si de astadata in vigóre pentru invetiatorii ambeloru tracte, carii au absentatu dela Conferintia? Conferinti'a concludé, ca acea pedéps'a remâne si pe viitoriu, si asiá salutandu-ne fratiesce ne despartiramu fia-care pela ale sale. —

Sighisiór'a 25 Augustu 1865.

Ioanne Gheaj'a, Administr. Protop.

Ioanne Ciceiu, Comiss. locot.

Cestiunea Principatelor dunarene.

Constantinople 24/8.

Dlu Henry Bulver au facutu in urm'a evenimenteloru celoru pe câtu de triste asiá si de ticalóse, din urma, propunerea la poterea suzerana a principatelor dunarene, precum si la poteriile protectore ale acestoru tieri, cá sa se tramita comissari la Bucuresci, cari sa puna capetu stárei celei triste, ce domnesce in Moldo-Romani'a. Sir Hensy aduse inainte, ca tóte scirile, care au sositu in tempulu din urma din principatele dunarene, adeverescu: ca in tierile acéstee domnesce anarchi'a cea mai perfecta insotita de unu despotismu nesuferibilu, asiá încátu eruptiunea rescólei din 15 Augustu se pôte privi numai cá unu simptomu ala nemultumirei populatiunei celei pâna la estremu iritate prin nedreptáti si apesári; ca dupa prim'a erumpere de nemultumire data pe fatia voru mai urmá inca si altele mai multe, si ca pentru poteriile europene e de mare momentuositate incetarea lucrurilor celoru neregulate in Moldavi'a si Romani'a, déca voru cum-va sa incuogiure incurcaturile, ce s'aru poté escá in tempulu celu mai scurtu, cari aru trage tóta Europ'a in compatimire.

Representantele Austriei, Prussiei, Rusiei si chiaru alu Italiei suntu aplecati a se alaturá lângá propunerea lui S. Henry Bulver, Marquisulu de Moustier insa au protestatu in modulu celu mai hotaritu spriginitu fiindu din tóte poteriile in protestulu seu de Aali Pasi'a. Marquisulu de Moustier scie

forte bine, ca tramiterea de comissari la Bucuresci aru fi totu un'a cu depunerea lui Cus'a si cu sfermarea uniunei între Moldavi'a si Romani'a, de ore ce locuitorii principatelor, carii acum suntu imbranciti de despotismulu lui Cus'a, indata dupa ce li s'aru dá ocaziune. si-aru aduce vaierárele loru inaintea judetului poteriloru protectore. De órece insa Cus'a este privitu de Tuilerii încátu-va de creatura si vasalulu leru dependinte, nici ca se face ce-va, ce sa contribuie la resturnarea lui. Pórt'a la parere nu are interesu, de a scuti pe hospodarulu Cus'a, a cáru renitentia fatia cu poterea suzerana se descopere cu tóta ocaziunea.

Intr'aceea Aali Pasi'a e prea bine instruitu despre parerea domnitore in Moldo-Romani'a, cá sa nu scia, ca dupa resturnarea lui Cus'a, Moldo-Romani'a aru cere dela poteriile garante unanimu unu principe strainu. Asiediarea, unui atare aru fi egala cu total'a perdere a principatelor pentru Turci'a si murulu scutitoriu alu intregitáiei, dupa care Turci'a au suportatu dejá diverse viscole, aru fi derimatu.

Prin acést'a se esplica interessulu, care lu are pórt'a de Cus'a.

De órece acum pe de o parte aru fi forte neintieptiesce, ba mai preste potintia din partea stateloru invecinate cu Moldo-Romani'a, cá sa mai suferé economi'a cusaiana, care de alta parte nepotendu ajunge poteriile protectore nici odata la o parere conglasuitoare in privinti'a principatelor, asiá e forte probabilu ca poteriile cele mari si fara Franci'a in scurtu tempu voru decide cestiunea principatelor, fiindu gat'a si la unu conflictu cu Franci'a.

„N. Fr. Pr.“

Din Brasiovu ni se scie cu dat'a 25 Augustu: dupa-ce Domnulu Vicepresiedinte alu Tablei regesci, Cavalerulu de Alduleanu a petrecutu mai multe dile la Zernesci pentru bai reci, unde fu priimitu de cerculu seu de alegere prin semne prea onorabile si unde priimi si visite dela mai multi DD. Brasioveni, se induplecá, dupa rogarea dd. negociatori a veni si a petrece câte-va dile in mijloculu Dloru la Brasiovu.

Dorinti'a de a vedé pre D. Alduleanu odata in sinulu loru, purcese din tóta inim'a, nunumai pentruca H. Sea este unu barbatu esitu din sinulu Dloru, care cá Presiedinte alu Eforiei scolare si alu Instantiei antáie urbariale de aici, este in suvenire placuta, ci totdeodata si cu acele calitáti eminenti, prin care si-au castigatu recunoscintia nunumai a natiunei nóstre ci si a regimului si a strainiloru. — In Brasiovu visitele se multiplicara. A fostu invitatu la multe case. In 24 Augustu se dedú in onórea Dniei Sele unu banchetu, care fu cercetatu de 60 de persóne, si la care firesce se radicara mai multe toaste. Adi plecá Dlu Vicepresiedinte la postulu seu, petrecutu pâna la Ghimbavu de amici si stimatori in 8 calesce. Respectulu si cordialitatea, cu care Brasiovenii salutara si priimira pre distinsulu barbatu alu natiunei si patriei nóstre, precum si simtiulu, cu care se despartira de H. Sea, suntu o dovada nóua, ca Brasiovenii sciu pretiul si stimá adeveratulu meritu. Ei au cunoscutu, ca natiunea nóstra, cu deosebire astadi in impregiurári serióse, numai pe astfelu de barbati si pôte basá venitoriulu seu, si suntu tari in credintia, ca H. Sea, precum pâ'n' aci, asiá si 'n venitoriu va sci lucrá totdeun'a in folosulu patriei si natiunei sele.

Hermanu (lângá Brasiovu) 20 Augustu. Onorate Domnule Redactoru! Permeteti-mi, cá sa facu si eu in pretiutulu nostru jurnalulu „Tel. Rom.“ din pártile nóstre unu micu raportu despre Conferintiele invetiatoresci, ce s'au tinutu in intielesulu maritei ordinatiuni emise in privinti'a acést'a din partea Ven. Supremei Inspectiuni de scóle din Archidieceps'a nóstra.

Preaonoratulu nostru D. Protopopu Ioann Petricu, pentru de a inlesni convenirea invetiatoriloru si pretiloru tractuali, convocati la conferintia, au aflatu de bine a designá de locu alu conferintiei Hermanulu, carele este cam in centrulu Protopopiatulu II alu Brasiovului si alu Trei-Scauneloru.

In 16 Augustu, cá la diu'a destinata pentru inceperé Conferintieloru, dupace s'a celebratu si Liturgi'a, laudatulu D. Protopopu a deschisu antái'a conferintia cu unu cuventu prea frumosu si insuffletoriu, luandu-si de motto cuvintele citate in circulariulu Escelentei Sele Parintelui nostru Metropolitu si suprema Inspectoru de scóle:

„Umblati pâna aveti lumina, cá intunereculu sa nu ve cuprinda pre voi;

„Pâna aveti lumina, credeti in lumina, cá sa fiti fiii luminei! Ioann C. 12 v. 35 si 36.

Pe temeulu acestoru cuvinte sânté P. Protopopu se adresá mai antáiú cátra invetiatori si le puse la inima insemnatarea si santieni'a chiamárei si a detorintiei loru invetiatoresci, ca mai antáiú au de a se luminá pre sine insisi, pentru cá apoi sa póta luminá si pre tinerimea, ce li s'aru incredintiatu loru spre sfersítulu acést'a. —

Că unu îndemnu puternicu spre a se jertfi pentru chiamarea ce au luat asupra-si, le aduse înainte nenumeratele și marile jertfe, ce le aduce Archipastorul nostru pentru cultura și prin aceea pentru binele și fericirea fiiloru sei sufletesci. Cu asemenea cuvinte strabatătoare și exemple miscătoare se adresa mai departe multu meritatu nostru Protopopu și către Preotii și eforii scolari, cari inca erau de fatia la Conferintia in numeru frumosu, și i îndemna a implini cu acuratetia ordinatiunile arhiepiscopesci și guverniale esite pentru inflorirea scóleloru nóstre. căci numai in florindu acelea, nu vomu mai umblá in întunerecu, ci vomu petrece in lumina, cá sa fimu fiii liminei.

In conferintia antái'a dupa cuventare, precum și in celelalte următoare patru s'au luat înainte Instructiunile din anii 186²/₃ și 186³/₄, și in fine Computulu in scól'a populara de D. Prof. I. Popescu. —

Cetindu-se și procetindu-se Instructiunile, Conferintia a venit la acea parere, ca in semestrulu de véra prelegerile, unde din caus'a ocupatiunilor rurale nu se potú tine dupa Instructiune, sa se tine numai diminétia dela 6—8 óre și unde nu s'aru poté nici acest'a, scadiementulu acest'a in invetiamentu sa se suplinésca in scól'a de repetitiune de Duminec'a și serbatórea, cá la alte confessiuni. Era sub decurgerea convorbirei asupr'a metodei infatisiate in mentiunát'a „Carte de Computu“, la propunerea subscrisului Conferintia a facutu decisiune, ca pe viitoriu sa se îndátoreze a luá parte la conferintia in asemenea tipu prectii cá si invetiatorii, pentru cá astfelu facendu-se ambe pártile cunoscute cu nóuele metode, nu numai sa nu vina in conflictu, ci sa se póta ajutá imprumutatu unii pre altii, — precum o cere acest'a referintia, in care stau preotii cá inspectori de scóle fatia cu invetiatorii.

Inainte de a incheiá raportulu acest'a, vóiu sa mai impartasiescu inca unu ce imbucuratorju. In urm'a staruintelor și provocarilor inspectoratului nostru districtualu de scóle, artistiele comunale din Hermanu și San-Petru au assignatu din loculu alodialu gradini de pomi pentu scólele nóstre, la Bodu s'au mai imbunatatitu salariile invetiatorilor nostri din cass'a alodiala in proportiune cu ale celoru evangelici; ear Comun'a din Kis-Borosnyo a datu 1¹/₂ jugeru pamentu pentru imbunatatirea lefei invetiatoresci.

Georgiu Dogariu m. p.
Parochu gr. or.

Din Arad u audimu trist'a scire, ca d. Consiliaru de scóle Constantinu Ioanovicu, dupa o bóla îndelungata și grea a reposatu la Bud'a. —

Varietáti și noutáti de di.

(Scóla notátórea.) In Belgiu se ocupa o societate de negotiatori cu unu planu, straniu la parere, dar in realitate fórtu practic. Ea va sa nfiintieze o expeditiune impregiurulu pamentului, la carea sa iee parte 120 tineri, elevi ai academiilor de comerciú, impreuna cu profesorii lor, și astfelu calatorindu pela tóte popórele pamentului și statunandu pela tóte porturile mai insemnate, sa faca unu cursu totdeodata teoreticu și practic de tóte sciintiele, ce stau in relatiuni cu comerciulu. Guvernulu belgiucu sprijinesce cu taria proiectulu acest'a. —

Principatele române unite.

Principele au intratu Domineca, 22 Augustu, sér'a, in capitala și a trasu la palatiulu de véra dela Cotroceni. Dupacum ne spune „Trompet'a Carpatilor“, Mari'a Sea au aretatu nemultiamire cu asprimea cea preste mesura la innadusirea revoltei, precum și cu proclamatiunile cele multe ale ministrilor, cari mai multu au spaimentatu decâtu au liniscitu poporulu. Mari'a Sea se ocupa necontentitu, dice acestu diuariu, cu cercetarea celoru petrecute in 3/15 Augustu și visitéza cásarmele și spitalele. — Cu ocasiunea intrárei Principelui in resiedintia sea de véra, municipalitatea capitalei, spune „Epoé'a“, i-a prezentatu unu buchetu de flori, care Inaltínea Sea Pa datu ministrului de resbelu, cá sa incunune cu elu armat'a. Intrandu in sal'a cea mare, unde erau adunati siefii tuturoru corporiloru, Mari'a Sea le adresa câte-va cuvinte in laud'a armatei; apoi venindu a vorbi despre evenimentele din 3/15 Augustu, Damnitóru nu le dete nici pe departe insemnatarea aceea, ce li o atribuisse ministrulu de interne, generariulu Florescu, — testimoniú preafumosu, ca principele e 'nsuffletitu de iubire și incedere adevératu parintésca către poporulu seu.

La propunerea ministrului de interne, consiliulu comunei Bucuresci este desfiintiatu, și pána la o nóua organizare trebile se voru conduce prin o comisiune de 5, ce consiste din dd. Alexiu Marinu, E. Winterhalder, C. Iliescu, Ioan Falcoianu și Protopopulu Dim. Castrișiu. — Caus'a acestei dissolviri este putin'a energia, ce aru fi desfasuratú consiliulu municipalu in portarea afaceriloru comunale. Prefectulu de politie, d. Marghilomanu, s'a retrasu

Redactoru respundiatoriu Zacharia Boiu.

dela postulú seu. Directorulu generalu alu postelorú și telegrafului, Maiorulu Liebrecht, a plecatu repede din tíera.

O scire adevératu trista aduce „Tromp. Carp.“, ca adeca reprezentantele Romaniei la Constantinopole, d. Negri si-aru fidatú dimisiunea. Nóue ne place a crede, ca d. Negri va privi positiunea sea cá o manifestare a incederei și onorárei din partea natiunei, prin urmare și perseverarea intr'ens'a, tocmai in aceste tempuri grele și decidiátóre, cá o datorintia sacra natiunala.

Tocmai priimiramu nr. 1. din diuariulu comercialu franceso-románu „Echo Danubianu“, ce lu anunciaramu intr'unulu din numerii nostri din urma. — Dar pecandu erá sa ne bucarámu de acestu productu nou alu spiritului romanescu, vine „Monitoriulu oficialu“ a ne spune, ca „Epoé'a“ este suprimata prin ordonantia de pressa. In „Romani'a libera!“ —

In politic'a esterna, afara dór de intalnirea la Biarritz a Imperatului Napoleonu cu regin'a Isabell'a din Spania, nimicu mai momentosu.

Nr. 33—1

CONCURSU.

Devenindu vacanta statiunea invetiátóresca de class'a a pátr'a, dela scól'a capitala din Branu, cu unu salariu anualu de 200 fl. v. a. cuartiru și 4° de lemne, — spre ocuparea eii se deschide concursu pána la 15 Septembrie a. c.

Concurentii, dela cari se cere, sa fia absolvatu celu putinu gimnasiulu inferioru, au sa inaintedie cererile lorú cuviinciosu instruate — la subscrisulu scaunu Protopopescu pána la terminulu de susu.

Dela scaunulu Protopopescu gr. or. alu Branului.

Zernesci, in 20 Augustu 1865.

I. Metianu, Protopopu.

Nr. 34—2

Concursu.

Devenindu vacanta statiunea invetiátóresca gr. res. din opidulu Ili'a, cu care este impreunatu unu salariu annuale de 200 fl. v. a. cuartiru, și lemne de focu pentru ocuparea acelei'a se deschide prin acest'a Concursu pána la 15 Septembrie a. c. c. n.

Doritorii de a ocupá acésta statiune au de a-si asterne cererile sele prevediute cu documentele:

- 1) Ca suntu de religi'a gr. or.
- 2) ca au absolvatu gimnasiulu inferioru, s'au celu putinu 2. clase gimnasiale, și cursulu pedagogicu seu clericalu in institutulu Archidiecesanu,
- 3) Sa produca cunoscintia indestulátóre despre limbile patriei;
- 4) Sa produca testimoniú de moralitate buna, și caracteru nepetatu.

Cu aceste documente au de a se adresa la subscrisulu Inspectoratu districtualu pána la terminulu mai susu prefiptu.

Ili'a 23 Augustu 1865.

Ioanne Orbonasiu, Prot. și Inspect. Distr.

Nr. 35—1

Concursu.

Devenindu vacante statiunile invetiátóresci din comunele gr. orient. din Protopopiatulu Turd'a superióra,

- a) Mesterháza impreunata cu unu salariu annuale 120 fl. v. a., și cortelu liberu și lemne,
- b) Polat'a impreunata cu unu salariu annuale 80 fl. v. a., și cortelu liberu și lemne,
- c) File'a impreunata cu unu salariu annuale de 80 fl. v. a., cortelu și lemne,
- d) Rip'a de josu impreunata cu unu salariu annuale de 125 fl. v. a. cortelu liberu și lemne,
- e) Iabeni'tia impreunata cu unu salariu annuale 65 fl. v. a., cortelu liberu și lemne,
- f) Hodaculu Gurgiului impreunatu cu unu salariu annuale 32 fl. v. a., cortelu și lemne,
- g) Nadasi'a romána impreunata cu unu salariu annuale de 24 fl. v. a., cortelu și lemne,

La care se deschide Concursu pána la 15 Octóbre st. v. cari aru dóri de a ocupá vre-un'a dintre aceste statiuni invetiátóresci, pána la suscitata di au a-si asterne concursele sele la subscrisulu, cuviinciosu timbrate.

- a) Adevérintia de botezu, ca suntu de religiunea gr. res.
- b) Adevérintia despre studiele absolvate,
- c) Adevérintia despre portarea morala și politica, precum și adevérintia despre serviciulu de pána acum.

Protopopiatulu și Inspectoratulu Distr. scolaru gr. res. alu tractului Turd'a superióra.

Idicelu in 21. Augustu 1865.

Iosifu Brancoveanu
Protopopu și Inspectoru distr. scolare.

Editura și tipariulu tipografiei archidiecesane.